SÜLEYMANİYE G. KÜTÜPHANESİ
Hacı Mahmud Ef.
Yeni kayıt No.
Eski kayıt No. 5569
Tasnif No.

عبده لطيف الله درويش ضعيف
حمد الله الخلوتي ابن المرحوم يوسف
افندي امام سلطاني ابن ابو الفتح الشامي
غفر الله ذنوبه

ملا افندی لر

صاحب

استصحب الحقير
سيد احمد خلوصي
عمه خلفا مكتوبي
حضيه دفتري

امام محمد بن الزکریا الرازی حضرتلرینک عربیه
برء الساعه سنی ترجمه ایدن محمد بن احمد
... اوراقه
٢٢

ترجمۀ برء ساعه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الشافي بلطفه من الادواء الذي انزل بكرمه لكل داء دواء والصلوة والسلام على جميع الانبياء والمرسلين خصوصا منهم على افضل المخلوقين محمد الذي خلق بخلق عظيم وعلى آله واصحابه الذين قاموا بنصرة الدين القويم وقد وقع هذا الكتاب في زمن خليفة زمان وپادشاه جهان وقاهر الكفرة والملحدين وقاتل زنادقة والمشركين معين الضعفاء والمساكين سلطان البرين وخاقان البحرين السلطان بن سلطان محمد خان بن سلطان ابراهيم خان اعلى الله تعالى شانه ورفع الى الفرقدين مكانه حضرتلرینک دورنده وزماننده واقع اولدی

بیت
چون جفت اولدی آدی رسول آدیله / کرک طوله دوره عصرنی دادله
معین اولوب حق شفیع رسول / قمو مقصودلرینه اوله وصول

وقف رضا لله تعالى عن وقفية صحيحة شرعية بالشروط بين الاولاد واولاد الاولاد ... [illegible]
HACI MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi
عدول
٥٠٦٩

عدولر قتوا که مقهور اولوب / دوزلسون بو ارکان منصور اولوب
قنده کم وار صغیر و کبیر / انابت [illegible] قدیر

اما بعد حق تعالی نک بعض نعمتینک شکرین ادا و رسولنه اقتدا و پادشاهمز ایچون اناء اللیل واطراف النهار نصرت ابدی و عزت سرمدی ایدکدن صکره سبب تألیف کتاب و موجب تسطیر حکمت نصاب باعث محب علما و فضلا منبع مکارم اخلاق و مجمع فضائل آفاق عزتلو ابراهیم آغا حضرتلری اعزه الله تعالی و ابقاه و اناله الی کل ما یتمناه کتاب مزبورک عموم نفعنی قصد ایدوب ترکی دیل ایله ترجمه اولنمسنی بو داعی حقیر محمد بن احمد دعاجیلرینه اشارت بیوردیلر و بو خیره باعث اولمغله آخرته خالقدن ثواب جزیل و دنیاده خلقدن ذکر جمیله مظهر اولدیلر حق تعالی حضرتلری انلری مطلوبلرینه واصل و مرغوبلرینه نائل ایده بمنه وکرمه پس بو داعیلری داخی امر مشار الیهه تحریرینه مباشرت و تقریر مرامده فوت ایتمیوب اما تبدیله محتاج اولان مواضعده زیاده الحاق اولندی و ترجمه برء الساعه اسمیله تسمیه اولنوب یکرمی

آلتی باب اوزرینه مرتب اقلندی و توفیق مساعده دواء مجتمع اولوب
بیک آلتمش سکز محرمنک اواخرنده محمد بن زکریا الرازی رحمة الله علیه
طبده معروف اولان برء الساعه ترجمه سنه شروع اولندی
و مطالعه ایدندن متوقع اولان اولدرکه تحریر کتابه باعث
و بادی اولان وجود پرسودی و مترجمه سی اولان بنده بیوجود
خیر دعادن فراموش بیورمیه لر زیرا بو تسویددن غرض اصحاب
کرمک خیر دعالرینه مظهر اولمقدر بعون الله الملک المعبود
بسم الله الرحمن الرحیم بشلدم الله ادیله که اسیرکیوب شفقت
ایدیجیدر الحمد لله کما هو اهله و مستحقه جمیع حمد ایدیجلروک
حمدی الله ایچوندر تا بیتدر نتکم حمد اولنمغه مستحقدر و
صلوته علی خیر خلقه محمد و علی اله و صحبه اجمعین داخی الله دن
رحمت یردلمشولک خیرلوسی اوزرینه اولسون کم محمددر و آل
و اصحاب و انلره تابع اولنلر اوزرینه اولسون قال محمد بن زکریا
لقد کنت عند الوزیر ابو القاسم بن عبد الله تجری بحضرته من
ذکر شئ من الطب و هناک جماعة من الاطباء طبیب محمد بن

زکریا

زکریا ایدر بر کون وزیر ابو القاسم بن عبد الله مجلسنده
ایدم بر بلوک طبیبلر آنده حاضر اولمشلردی فتکلم کل واحد
منهم فی ذلک بمقدار ما بلغ علمه حتی هر بری کندونک فهم ایردوکی
قدر طب علمندن سویلردی قال بعضهم ان العلل من مواد یکون
اجتماع ذلک من الایام و الشهور و ما هذا یکون سبیل کونه
لا یکاد ان یبرأ فی ساعة بل یکون فی مثل ذلک علی الایام و الشهور
حتی یتم برء العلل ارالرندن بریسی ایتدی که علتلر ماده دن
حاصل اولور آنوک اوزرینه روزکار چکمک له هر علت
بویله کج حاصل اوله علاجله تیز کتمز ازاز حاصل اولمشدر
علاج ایدلمجک کرو آزاز کیتسه کرکدر دیدی و شنع من کلامه
من حضره من المتطبین کل ذلک یریدون به کثرة الذهاب
و المجئ الی العلل و اخذ الشئ منه و آنده اولان طبیبلر دخی
قبول قلوب کیرجک آیله دردیدیلر اما مقصودلری بو
استیفا قلرندن بو ایدیکی خسته قاتنه چوق واروب کلهلر تا
کندولره منفعت دنیا حاصل اوله فتقدم شخص منهم

وتكلم بكلام يريد به ان يعرف الوزير ان من العلل ما يجتمع
في ايام ويبرأ في ساعة واحدة فتعجبوا من ذلك انلردن
بری ایتدی اول علتلرکم نیجه زمانده حاصل اولمش اولا ممکندر
کم سهل وقتده علاجله زائل اوله دیدی بو سوزی اشیدوب
تعجب ایتدیلر فسألني الوزير ان أؤلف كتابا فيه يشتمل على
العلل التي تبرأ في ساعة وزیر بونی اشیدیجك حقیره تمنا
ایتدیکه بو منوال اوزره بر مختصر کتاب جمع ایدوب شول علتلرکه
علاجن بیان ایدم که علاجیله درحال خوش اولمغه قابل اوله
فبادرت الى منزلي وعملت هذا الكتاب واجتهدت فيه حقیر
دخی بو خدمتی یرینه کتورمکی قبول ایدوب کندو منزلمه کلوب
کتاب جمعنه مباشرت ایتدم وسميته برء الساعة وهو يشتمل
كتاب السر في الصناعة لان هذا الكتاب دستور في الطب
برء الساعه دیو آد ویردم یعنی تیز حك صاغلق ویریجی دیمك
اولور وبو کتاب اسرار حکمت ایله طولودر و علم طبك غایت
عزیزیدر وسأذكر الشيء من الرأس الى القدم وليس كل العلل تبرأ

في ساعة بونده ذکر ایتدوکمز امراض باشدن ایاغه وارنجه جمله
سی دکلدر که بر ساعتده ایو اوله فلاجل ذلك ذكرنا عضوا وتركنا
اعضاء كثيرة ثم ذكره ما يجوز ان يبرأ في ساعة فمن ذلك بونده
ذکر ایتدوکمز امراض باشدن ایاغه وارنجه جمله سی بر ساعتده ایو
اولور دکلدر انوك ایچون اعضانوك چوغنی ترك ایدوب اولکه
بر ساعتده ایو اولمسی جائز اولا اول اعضای ذکر ایتدوك انلر بونلردر
والله الموفق والمعين الباب الاول في بيان
صداع اولکی باب باش آغرسنك بیانندهدر وبونی باقی امراض اوزرینه
تقدیم ایلدی راسك جمیع یرلرینه عام اولدوغیچون وباش آغرسنك
سببی بوندن خالی دکل که حرارتدن اوله ویا برودتدن اوله
اکر حرارتدن اولورسه یا سوء مزاجی مادی یا غیر مادی اوله شول
صداع که حار مادی اوله قاندن یا صفرادن اولور اما صداع
دمونك علامتی باش آغر واستی اولوب سنجمق واویقو چوق
کلمك ولونی قزل و بدن ثقیل وطمرلر کولمکدر ونبض عظیم وقاروره
بولنق قزل یا صفرت اوزره اولمقدر اذا كان الصداع في مقدم

الرأس وما يلي الجبهة فان ذلك يكون من زيادة الدم قچن باش
اغرسی آلنندن ییکا اولسه که مقدم رأس دیرلر قان کثرتندندر
علاجه ان يخرج شيئا من الدم اما بالفصد واما بالحجامة فانه يسكن
على المكان علاجی قان الوب ویا حجامت ایتمکله همان ساعت ساکن
اولور شفاده ایدر حاجب قیفالدن قان الدر اگر صداع عام اولورسه
نه طرفده زیاده ایسه اول طرفدن الدر وایکی بالدرلرندن
حجامت ایده لر وکافور قوقلمق دموی صداعه عجایب نافعدر
ويشم من الافيون المصري ويجعل منه في انفه واصداغه او يؤخذ
من العناب او شرابه او يأكل مرق عدس او يتناول من الكزبرة فانه
يسكن ذلك الدم یاخود افیون مصری قوقلمق وبورون ایچنه
ودلکلرینه سوره لر وعناب یمک وشرابن ایچمک ومرجمک شور
باسین یمک یاخود قوروکشنیج بیه لر همان ساعت ساکن ایلر وان
كان في وسط الرأس فذلك دليل الحرارة اگر اغری باش اورتاسنده
اولسه زیاده حرارتله شاهددر که صفرادندر سببی صفرا
چقوب باش طمرلرینه طولمقدندر اولور علامتی لون صارو و باشنده

التهاب

التهاب وزیاده عطش واغزی آجی اولوب نبض سریع واشتها ساقط
وبولی ابتداده ناری ووقت تونده ابیض ورقیق اولمقدر علاجی
دموی علاجنه قریبدر لکن صفراویده بارد رطب نسنلره زیاده
میل ایتمک کرکدر علاجه ان تبل خرقة كتان بدهن ورد
وخل خمر وتوضع على الرأس او مبلو خرقة بدهن ورد ولبن
جارية فان ذلك يسكن على المكان ويدلك اسفل رجليه بدهن
بنفسج وملح فانه يسكن علاجی اولدرکه کل یاغین صرکه ایله
بر پاره کتان بزینه اصلدوب اغریان یره اورسلر اغرسنی دفع
ایدر یاخود کل یاغیله قز امزین عورت سودین بر پاره کتان بزینه
اصلدوب ایصتمله اورسلر همان ساعت ساکن اولور ودخی طبنی
آلتنه بنفشه یاغنه طوز قاتوب سورمک ایله ساکن ایدر او يشم
النيلوفر ويأكل لب الخيار المنقوع في الخل الحاذق او يتناول شيئا
من الربوب الحامضة التي من شأنها اطفاء الصفراء فانه يسكن
في الوقت نیلوفر قوقلیوب وصرب سرکه ده اصلنمش خیار اچن یمک
واکشی نسنلر که صفرایی کیدرر یمک ایله همان ساعت ساکن

اولور سکنجبین واکشی انار و سماق و تمر هندی و غیری بونلره
بکزر نه وار ایسه وقت اوله که استفراغ ماده ایده اریه
صو ایله بیله سغور باسین ویره لر وان کان الصداع مؤخر الرأس
فان ذلک یکون من البلغم اما شول صداع که بارد ماددی اوله بلغمدن
وسودادن اولور واکثر باش آغرسی قفادن یکا اولسه بلغمدن
در سببی باشک طمرلرینه بلغم طولمقدر و دماغک غشالرینه
برودت عارض اولوب مزاجن بارد ایلمش اوله بارد هوایه باشن
آچمق ایله و صووق نسنه لر یمک و ایچمک ایله و نمناک یره اوتورمق
ایله دماغک مزاجن بارد ایلمشدر دماغنه وارن غذای بلغمه مستحیل
قلور هضم ثالث و هضم رابع اختلال اوزره اولدوغیچون علامتی
باشی قتی آغرمق و ثقیل اولوب آغرسی اکسه طرفنه مایل اولمق
و ایسی نسنه لر خوش کلوب صووق نسنه لر زیان ایلمکدر و نبض
بطی قاروره آق اولمقدر علاجه ان یتقایا العلیل بالسکنجبین
او ماء الفجل و یشرب علیه ماء الشبت حتی یتقایا ما فی جوفه من
البلغم ولیجتهد ان یکون ذلک فی ماء حار فانه یسکن علی المکان

علاجی دماغی تنقیه ایتمکدر سکنجبین ایله توروب صوین ایچوب
قوصه اندن صکره طورق اویلی صو ایله قیندوب ایچلرتا
باقسین دخی قوصه ایچندن بلغمی پاک ایده وجهد ایدوب بو مذکور
لری اسی صو ایله ایچه اسی صو ایچندن اوتوروب قوصه همان
ساعت باش آغرسین کیدره باذن الله تعالی ویتناول شیئا من
الاهلیلج الکابلی المربی و الاملج المربی او یتغرغر بایارج فیقرا
فانه یسکن فی الوقت و بعض نسنه لر بیلور کابلی و املج مربانی کبی و بر
مثقال ایارج فیقرا بنفشه و بیان کوکی ایله قیندوب غرغره ایده لر
همان ساعت دفع ایلر بعون الله تعالی واکر صداع سوداوی اولسه
سببی باش طمرلرینه سودا ممتلی اولسه علامتی بدن ازرق کورینور
رنکی قوا صغوییه مایل اولوب طعامه کاذب اشتها غالب و وجع
خفیف و چوق فکرلر ایلمک و آز صوصمق و نبض اینجه قاروره
آق و رقیق و یا غلیظ اولمقدر علاجی سوداویه نضج ویردکدن
صکره مطبوخ افتیمون ایله و یا حب افتیمون ایله استفراغ ایدورلر
یا خود التی درهم افتیمونی بر قدح سود ایچنه نقع ایده لر وصکره

طتلو ایدوب سودای استغراغ ایدوب ودایما اوغل وتندن
ایکی درهم وبیان کوکندن اوچ درهم دوکلر وقینده لراندن
سوزه لر اون درهم سکر قتوب اچلر وخردلی قورب باشنه
اوره لر ویاخود یاغن سوره لر همان ساعت ساکن ایدر باذن
الله تعالی

الباب الثانی

فی هیجان العین دیدکلری برحار ورمددر که ملتحمه اولور
کوزك آغنده یکیجمکدن آجیقدن خالی اولماز وثقلت
ویوروورم دیمك بدنده شیش اولمغه دیرلر پس ملتحمه کوزك
ظاهرنده عی طبقه سنه دیرلر کوزوك جمیع عضولرینه مختلطدر
کوزك جمیع اجزاسین ستر ایلمشدر آنوك ایچون بدن انساننده
کوزدن لطیف نسنه اولماز اما التمش طقوز درلو مرض عارض
اولور کوزه زنهار اولور اولماز نسنه ایله علاج ایتمه دن حذر
ایده لر وغلیظ اطعمه واشبه دن وتیز نسنه لردن که برصه
وسارمساق وصوغان کبی وجماعدن وکیجه ایله امتلا ایله
اویومقدن زیرا صاغلق حالنده دخی کوزه ضرر ویرر نسنه

لو در

لوادر وقد یکون هیجان العین من المشی فی الشمس واکر کوز آغریسی
وبولندوغی کونشده یورمکدن کوزه هیجان کلوب آغریسه
علاجه ان یتم الافیون ویطلی به العین علاجنده افیون
قوقلیوب وافیون ازوب کوزینه طلا ایده وکذلك ان کانت
بسبب الجلوس عند النار واکر اوددیاننده چوق اوتورمقدن
عارض اولسه فان کان لعقبه یتنا ول شیئاً من طعام البلغم
واکتحل شیئاً من الهلیلج الکابلی فانه یبراء علی المکان همان عقبنده
شلغملو اشلر ییلر یاخود بلغم ارتورر نسنه لر ییوب وکوزه
هلیلج کابلی سرمه چکه صنعت هلیلجی خمیر ایله قپلیوب
تنورده کومدیوزرینه قویالر تا خمیر قزنجه اندن هلیلجی
چیقروب قبنی الالر سحق ایدوب بردانق زعفران ایله کوزه
چکلر همان ساعت اییو اولور باذن الله تعالی فصل فان احب
انسان برد هیجان عینه فی الوقت اخذ الماء القراح وهو الماء
الساذج فیغلی ویصب شیء من الماء البارد وسقاه انسانا
هاجت عینه علی المکان ویکون برء ذلك فی ساعة بو فصل

سود البحوز مجربدر
زغاج قوزق صوبوق درهم
انزروت الحاقم درهم
ترنجبین ... روحی درهم
بلنناسنبلین بادام
مجموعی ... وضع ...
... ساعته ... فنجان ...
... نقعدر

اونوك بياننده دركم براده سوسه كم كوزينك بولندوغنی
واغرسنی براننده ساكن اوله برمقدار صافی صوینی قیندوب
اول صودن بر كاسه الوب واوزرینه براز صوق صوقتوب
ایچلر واول اسی صویه بر بز اصلدوب كوزی اوزره قویه اغرسی
اول ساعت ساكن اوله علاجه ان لا یمرسه فیبراء ومثل هذا
كثیر مما یكون هیجی العلة فی ساعة وبروه فی ساعة ولم یجاوزه
غرض كتابنا هذا ونتكلم على غیره وعلاجی هیچ تخلف ائمیه اول
مرضلردن قورتله وبونك كبیلر چوقدر وبو كوز علتلری بر
ساعتده اولوب كیرو اول ساعت ایو اوله اوته كتمیه وكتابمزك
غرضی اولمیوب بو سوز اوزره سائر علاجه احتیاج اولمیه بعون
الله تعالى

الباب الثالث فی الزكام

اوچنجی باب زكام بیاننده درهر خلط كم دماغدن اینه اكر بورنه
دلكلرینه انرسه اكه زكام دیرلر اكر بوزه وكوزه وكوكسه انرسه
اكه نزله دیرلر بو ایكیسنك سببی سوء مزاجدر حار علامتی
سیلاننده رقت ویوزده كوزده حرارت وقزللق اولمق وباردك

معجون مسهل
افیمون درهم ۲
سنامكی درهم ۵
... درهم ۱۰
... درهم ۱۰
نبات شكری درهم ۱۰
قرن ... درهم ۱

علامتی سیلاننده غلظت وبرونن بچمك الننده كورلمك
وچقاق فضلات آق اولمق ویكون علاجه مع كونه اصعب
العلیل فی ساعة واحدة ودخی زكام مشكل علت ایكن بر ساعتده
علاجه اول دخی دفع اولور وذلك یأمر العلیل بان یصب
على یافوخه ماء شدید الحرارة فاذا احس بتلك الحرارة فی دماغه
یبراء فی الوقت شویله كه زكامدن برون طوتلسه اول كسنه یه
دیلركم حمامه وارا اسی صوینی باشنه شول قدر قویه كم باش صویوق
اسجغین طوینجه دوكلر چونكه اسی باشنه كچه فی الحال زكام
علتی زائل اوله ویكون ایضا بان یحمی خرقة كتان بقرب من النار
وتوضع على یافوخه فعند حس الحرارة یسكن فی الوقت بنه انجلین
باشنه تكمید ایده لر بر پاره كتان بزن اتشده قزدورب بربار دنجه
تكرار تكرار ایده لر تا كم حرارتی دماغه ایرشه فی الحال خوش
اوله یا خود طاروله وطوزله قاوورب بر كیسه یه قیوب تكمید
ایده لر زیرا صوقدن اولان زكامه اولنده حمام ضررلودر واخرنده
نافعدر وجالینوس ایدر حمامده وكونشده درلمك نزله وزكام

بر كونا دخی مسهل
... درهم ۱۰
... درهم ۱۰
شكر درهم ۴۵
... درهم ۲

اولمغی منع ایلرکه بدننده حادث اولجق فضول چقرکیدر فصد
ایلمکدن بو یکدر مکرکه حرارتی وحمرتی اولورسه قیفالدن قان
الوب وطبیعتی دائما یلینتلیه اوله الباب الرابع
فی وجع الاسنان دردنجی باب دیش آغریسی بیاننده در زیرا دیشلر
حساس در غیری کموکلر کبی دکلدر سببی حرارتدندر ویا برو
دتدندر علامتی قتی آغریه وصوق نسنکر خوش کله واکر صوقدن
اولسه حار نسنکردن سکون بولمق حمرت وضربان اولماق وصوق
نسنکر خوش کلمیوب دخی زیاده اولمقدر اما آغرین کوکی عصبده
واتنده اولور اکر دیشک کندوسنده اولورسه علاجه ان یأخذ
حبتین او ثلثة من الموبزج وتبله بماء وتدقه بین حجرین ویلفه
وتضعه علی الضرس العلیا فانه یسکن فی الوقت علاجی اولدورکم
ایکی اوچ دانه مویزجی که اکا طاغ اوزومی دیمکله مشهوردر
الوب بر پاره بنبوغه صروب صو بیله اصلده وایکی طاشلر اراسنده
دوکلر واول آغرین دیشک اوزرینه قویه همان ساعت آغریسین
تسکین ایلر اویأخذ وزن قیراط من سکر العشر ویلفه فی قطنه

ویضعه علی الضرس فانه یسکن یاخود بر قیراط سکر عشر که بین الناس
توهله دیرلر اندن الوب بر بنبوغه صروب اول دیش اوزرینه
قویه لر آغریسین وقماشمسین کیده روب ساکن ایدر وقد
یفعل اشیاء کثیرة مثل غالیة وقطران وکی النار ودیش آغریسی
ایچون چوق نسنکر ایدرلر غلیه مسك وقطران قزدوروب
قومق آتش ایله طاغلمق کبی واکر دیش آغریسی غایت زیاده اولسه علاجندن
امید کسلسه اطرافنه حمیر ایدوب قلیه واوستك کیجه کبی
ایده لر وزیت یاغنی قتیندوب اولحمیر کیجه نك ایچنه دوکلر
همان ساعت آغریسین ساکن ایلر اما اول دیش طاغلمق وکتمك
یوزین طوتار اما دیش آغریسی صوقدن واسیدن اولسون
سرکیله طوزدن خیرلو نسنه اولمایه زیرا بونلر وجع ساکن
ایلر وهم زائد رطوبتلری زائل ایدر غرغره ایتمه ایله بعون الله تعالی
الباب الخامس من قلع الاسنان
بغیر حدید بشنجی باب کلبتانسوز دیش چقرمق طریقنك
بیاننده در یأخذ عاقر قرحا فیضعه فی خل حاذق اربعین

يوما حتى يلين مثل العجين بر پاره عود القهر كه طاغ ترحون
ديرلر اندن الوب صرب سركه ده قرق كون اصلده لر تاحمير
اولنجه ثم اجعل على السن شيئت فينقلع في الوقت دخى آغزين
ديشى اوزرينه قويه لر اول آنده چقره او يؤخذ قدر فتحة من كلا
توضع على السن فانه يتكسر في الوقت ياخود قره توت كوكنى بر
مقدار الوب بر شيشه يه قويوب كونشده قوروده واول ديش
اوزرينه بر بغداى قدر قويه در حال بغليوب چقره باذن الله
تعالى

الباب السادس في البخر التنجى

باب آغز قوقسى بياننده در اكثرا فوندن اولور اما ديش
اتلرنده اولورسه ديش اتلر كوشك اولمغله بلنور ويا دشلرده
اولور بو دخى ديش متأكل ورنكى متغير اولمغله بلنور ويا سطح
فمده ويا معده ده اولور واكر صفراوى اولسه اغزنك اجيلغيله
وعطشك زياده لغيله واشتهانك قلتيله بلنور واكر بلغمى
اولورسه آغزوك ريقى زياده وعطشى قليل اولمغله بلنور
تنفس وقتنده هوا اكا مرور ايدرا نوك كيفيتى ايله متكيف

اولور

15

اولوب متأفن اولور علاجه يؤخذ زبيب رازقى يدق
مع اطراف الآس الرطب ويجعله بنادق ويتنا ول منه في الفم
فانه يقطع البخر في الحال علاجى اولدركم بر مقدار قرنفل
اوزوم چكردكى چقمش اوله برابر ياش مرسين يپراغيله هوانه
قيوب محكم دوكلر تمام خمير كبى اوله اندن صكره نخود دن
بويوجك حبلر ايدوب ايكى دانه صباح وايكى دانه اخشام
آغزنده طوتوب يوتسون صكره واغز قوقسون اول آنده
كسوب خوش قوقوده غايت ايله مجربا تدندر باذن الله تعالى

الباب السابع في الخوانيق

يدنجى باب
خناق بياننده در خناق اولدركه بوغزده شيش اولوب
بورركه واوتكنه هوا وارمقده زحمت چكر سببى لوزتين ورم
اولمقدر لوزه ديو بوغزوك ايكى طرفنده سكرسكى اتدركه دل آلتندن
ابدا ايلرو اكثر قاندن اولورسه علامتى دل قزل اولوب وبوغز
طمرلرى طولو اولمقدر واكر صفرادن اولورسه علامتى صنجمق
ودل صرو واغزاجى اولمقدر واكر بلغمدن اولورسه علامتى

آغزدوزلو یا دشوز اولوب وآز اصوصمق وآغز مقدری اکر
سودادن اولورسه علامتی آغزی اکشی وتوکروکی آز اولمق وشیشی
قیتی ولونی قره لوغه مائل اوله علاجه یتغرغر برب التوت مع خرء الکلب
فانه یسکن فی الوقت علاجی اولدرکه اکشی قره توت ربیله کلبک
آق بخسیله خلط ایدوب غرغره ایده لر خناق آغرسی همان ساعت
ساکن اوله مشهوردر تکرار تجربه اولنمشدر اما حقیر ایت
بخسی اولمغله اصلا بودوایی ایتمه دکله بوکا بدلا اولوردخی زیاده
سیکه اندن ایودر صنعت اکشی مایه خمیرین صو ییله ازوب
نار قبوغیله پیشوره لر اندن غرغره ایتسه لر بغازده اولان آغرلری
وشیشلکری اول ساعت ساکن ایده بعون الله تعالی وبوخصوصده
دخی زیاده تفصیل ایستین بر ساعه نک هر بابنده بر فصل
چکوب نیجه درلو مجربات الحاق ایدوب وهر فصلنک نهایتنده
لازم اولان امراض ایچون نیجه عدد نمط اوزره شویله بنا اولندی
که عرب وعجم هند وسند ولایتلرینک مجرباتیله ونیجه درلو
حکمتلر وانواع صنعتلر وعجایب حکایتلر ایله طولدورب بر ساعه

کالیه

کالیه دیو تسمیه اولنمشدر انده کوره لر الباب الثامن
فی قلع العلق اذا تشبث فی الحلق سکزنجی باب بوغزده سلوک
یاپشمسنک بیاننده وبو خصوصده سلوک ظن اولنان صولردن
احتراز ایتمک کرک سوزدکدن صکره ایچه لر واکر غایتده صغیر
اولندوغندن حس اولنمیوب ایچلسه بوغزده یاپشه علامتی
رقیق قان توکورمک وطارلمق وغم وکرب عارض اولور علاجه
ان یتغرغر العلیل بالخل او یاخذ وزن درهم من ذباب الباقلا یدقه
ویبخله ویحله فی خل خاذق ویتغرغر به یتحلله فی الوقت علاجی
کونشده قرشو آغزن آچوب کورمکله ظاهر اولورسه بر مغیله ویا
آلتیله آهسته آهسته چکالرتا اوزلمیه واکر کورلمسه کرکدرکه سرکه
ایله غرغره ایده لر یا خود بر درهم باقله قابن چیقروب یومشق
دوکوب الیلر وصرب سرکه ایله ازوب غرغره ایده اول آنده
سلوک طشره دوشه فی الحال خلاص اوله الباب
التاسع فی الشقیقة طقوزنجی باب طلوکلر آغرسنک بیاننده
در یعنی باشک بر طرفی آغرمقدر جمیع باشه عام اولمادوغی ماده

آز اولدوغی ایچوندر باشك نه طرفی ضعیف اولورسه اول طرف
بونك سببی همان مذكور صداع سببیدر بونده بر طرفده اولدوغی
ایچون شقیقه دیرلر و بونك معالجسنده وجع جانبنه اقدام
وهمت كركدر علاجه ان یبخره بعرطینا فیسكن علاجی اولدركه بخور
مریمی توتسی ویره كه اغریسی ساكن اوله او یبخر بعظام الكلب فیبرأ
فی الوقت یا خود كلبك كموكین بخور ایتسلر همان اول آنده اغریدن
بری اوله فان كان من لقوة عولج بان یأخذ كف شعیر ویوضع تحت
الجب حتی یقطر علیه الماء وتلین ثم یؤخذ ویعصر ماؤه مقدار
نصف اوقیة ویفتق فیه وزن دانق اوشق ومثله جاوشیر وقسط
ویسعط من ذلك اجمع وزن دانق الی دانقین اكر شقیقه آغریسی
آغزا كلمكدن اولور بر اوج اربه نمناك كوب آلتنه قویه تا اصلنه
ویمشنه دخی اول اربه صقه تا اندن آلتی درهم مقدار صو آلوب
بر زدنك اوشق وجاوشیر وقسط محكم دوكلر والیلر واول
صو ایله ازوب بو جمله دن بر چكردكدن ایكی چكردك مقدار
آلوب بورننه نفسیله چكه تا دماغنه ایره فان حدث مع ذلك

وجع فی الرأس یصب علی الرأس ماء بارد شتاء كان او صیفا یسكن
فی الوقت واكر بو علاجدن باش آغریسی حاصل اولورسه باشنه
صوق صو دوكلر قشده و یازده اولسون فی الحال ساكن اوله

الباب العاشر فی الصرع

اونجی باب اوجوق طوتمق بیاننده دركه دماغك سددسندن اولور اما تمام سده
دكلدر دماغك سكردده مجرالری واردركه روح نفسانی انلردن
سلوك ایدوب اعضایه حركت اندن ناشی اولور اول مجرالرده سده
اولوب روح نفسانیكه یول بولمیجق اعضایی تحریك ایده پس
اعضالر متشنج (اولور) بو علت ایكی نوع اولور سودادن و بلغمدن اولور
اما قاندن وصفرادن نادر واقع اولور علاجه ان یؤخذ افتیمون وعاقرقرحا
وبسفایج واسطوخودوس علی السویة یدق وینخل ویعجن بزبیب
طایفی ویتناول منه مثل الجوزة قبل النوم فانه یدفع عنه الصرع
فی ذلك الاسبوع علاجی اولدركه افتیمون وعود القهر وبسفایج
وقوه باش چجكی هب برابر اولوب دوكلر والیلر چكردكی چقمش
رزقی اوزمیله معجون ایدوب نوم دن اول جوز بوا قدر یلیز

اولهفته ده نفعی ظاهر اوله بعون الله تعالی الباب
الحادی عشر فی الدوی والطنین فی الاذن اون برنجی باب
دوی بیاننده در دوی بر صوتدر که قولاقده اولور آدم انی اشدر
خارجدن دکل طنیننك دوی ایله فرقی اولدر که طنین انجه صوت
سکك آوازه سی کبی دیمکدر ودوی خفیف ریحه دیرلر عمشق
و یوغندر سببی غلیظ یلدر باشده غلیظ فضولده منحل اولور
علامتی باشده ثقلت اولمق زیرا باشده غلیظ فضول واردر
ریح اندن حادث اولور ثقلت صنوریدر و تمدد یعنی چکلوب
کرلمك و صوت صداع دائم اولمق اما اجلقده خفیف وطوقلق
ده کثیرا اولمقدر علاجه ان یفتق الافیون الجید بالماء و یقطر
فی الاذن فیسکن فی الوقت علاجی اولدر که ایو افیون صوده ازوب
بر قطره قولاغه طمزره لر فی الحال ساکن اوله اما هر نسنه کم قولاغه
طمزرلر ایلجاق اتمك کرکدر غایت ایله مجربدر باذن الله تعالی
الباب الثانی عشر فی الرعاف اون ایکنجی
باب بورون قانادوغنك بیاننده در اکر بحراندن اولورسه قطع

اولنمیه

اولنمیه الا مکر افراطله اولوب قوتك سقوطندن خوف اولنه
وامتلاء شدیددن اولورسه عروق قکر منفجر اولور بودخی قطع
اولنمیه الا مکر سحنده انتفاخدن اعتدال کله وحس اولنان
ثقلت زائل اولسه قطع ایده لر واخر سببدن وقانك حدتندن
اولورسه علاجه ینفخ فی انفه شب یمانی او یوضع محجمة بالنار
علی بطنه فی الجانب الذی یرعف منه فانه یبرا فی الوقت علاجی
بودر که بر پاره شب یمنی سحق ایدوب بورون ایچنه ادخال ایده لر
فائده ایدوب قانی طوره ویاخود قان قنقی برندن کلورسه
اول طرفه اوچ دورت شیشه لر اوروره لر وچلمك ویا قوری
شیشه برقاج یره اوروب محکم چکلردر حال قان بغلنوب
ساکن اوله الباب الثالث عشر فی البواسیر
اون اوچنجی باب بواسیرك بیاننده در بو دخی برنیچه قسمدر
برینه ثولیله دیرلر سکله بکزر مرجمك ونخود کبی اولور و برینه
دخی عنبیه دیرلر اوزوم دانه سنه بکزر و برینه دخی توتیه
دیرلر توته بکزر و برینه دخی تاتیه دیرلر هر قنقی صنف

اولورسه وآغرى آجوق اولوب اقسه سيا له ديرلر واكر اغرى
آجوق اولميوب اقسه اعمى ديرلر واكثرى سودادن ويا سوداوى
قاندن اولور واكر بلغمدن اولسه شيشلر بالق يومرده سى كبى
اولور وبواسيرده مقعدوك طمرلرى نوك آغرى آجلوب قان
اقمقدن خالى اولمز وقطع اولنميه زيرا قان اقمقله آكله دن
وجنوندن وصرع سوداويدن وخمره دن وسرسامدن امين
اولنمز الا مكر زياده ضعف كلورسه تدريجله حبس اولنه واكر
دفعة بواسيرك قانى حبس اولنسه مذكور مرضلردن واستسقادن
وسلدن خوف اولنور وبواصر لوننك رنكى صارو لغله يستدل
ارا سنده برحال تدركاه اولوركه صحتك رنكى دخى متغير اولور
وقلى دبلرنده حكه وكجمك حادث اولور علاجه ان يبخر بوزن دانق
من نشاطر فيسكن في الوقت او يأخذ وزن دانق لوف شامى ويبخره
فيسكن وان عمل حبا وطرح منه وزن دانق كان ابلغ وسكن الوجع
علاجى اولدركه بواصره بردنك نشاطرى بخور ايتسلر فى الحال
ساكن اوله يا خود بلادن يصدوعى ديرلر كوكى سلغمه بكزر اندن

بردنك

بردنك مقدار الوب آلتنه بخور ايده لر واكر حب ايدوب قوروده لر
وحاجت وقتنده بردنك الوب بواصره سوره لر عجايب فايده
ايده وجع ساكن ايلر وجميع انواعنه دخى فايده ايدر واوجر
دانه صباح واخشام استعمال ايتسلر بكرمى كونه دك بواصردن
برى اوله لر بعون الله تعالى

الباب الرابع عشر

فى النواصير الذى لا ينجع بالمرهم اون دردنجى باب نواصير بياننده
در نواصير ديدكلرى بر خبيث قرحه در كه مقعدده بغرسقلره
قريب يرده اولور صارو صولرى اقر مرهم ايله اكا چاره اولمز سبب
امعاء مستقيم ديدكلرى بغرصغه قريب يرده چقمش اوله ابى
رشمكده اهمال اولنوب اول يرده اولانات متافق اولوب صارى
صولر چقر يومرت صوى كبى ونا صور يا نافذ ويا غير نافذ
در اما نافذ اولمازسه يعنى ريح ونجس چقمسه علاجه يذر عليه
من التوتياء الاخضر فينقطع المدة على المكان علاجى اولدركه صقلر
تاكم ايچنده كى چقه كيده اندن صكره يستل توتيادن اوزرينه
صچلر مرضى ديرلر فى الحال اريكى كسه وساكن اوله بعون الله

قولاق اغرى اچون
بابوق صاچى دركه بر
صاچ ويرور اپى
اوزون قولاغه قو
يارين ايو ور

ديش اغرى صوقت

تعالى الباب الخامس عشر في الجراحات
العتيقة اون بشنجی باب اسكی جراحتلر بیاننده در جراحت تفرق
اتصالدر لحمه عارض اولور هنوز دخی متفتح اولمش اولميه یعنی اریكلنمش
اولميه جراحت دیرلر اكر اریكلنسه قرحه دیرلر اسكی اولدوغیچون
التی لم تسكن المدة صدید سنة او اكثر واندن اقن اریك وصدید
كه صار وصودر ساكن اولماز اقر بربیل دخی زیاده و بونكروك
حدوثنه سبب اول عضو ضعیف اولوب كندویه وارن غذایی
هضم ایده ممكدندر علاجه ان یوخذ من سمن البقری العتیق
الذی تداوی له ثلثین سنة واكثر فیعمل فتیلة قطن ویغمس
فیه ویوضع فی العمق فانه ینقطع المدة فی الوقت ویكون تمام التحام
الجرح فی ثلثة ایام اذا دام علیه بهذا العلاج علاجی بودركه اوتوز
یللق دخی زیاده اجی ساغ یاغین الوب بنبوقدن فتیل ایدوب
اول اجی یاغدن اول فتیله سوره دخی جراحت اوزرینه قویه
درحال اریكن وصاروصوین كیدروب اكر بو علاجله اوج كون
مقداری متصل ادجك اولورسه خلاص اوله لر باذن الله تعالى

الباب السادس عشر في الجراحات الطرية
اون التنجی باب تازه جراحتلر بیاننده در زیرا جراحت
تفریق اتصالدر بوندن خالی دكلدركه غیری امراضله مركب اوله
مثلا بدننده سوء مزاج وامتلا وورم وطمر وسكر كسلمك له
بومذكورلردن بری یا دخی ازنوعی جراحتله بله اولسه بو جراحته
مركب دیرلر یا خود مركب اولميوب همان برشق اولوب تازه قانلو
اولورسه كه هنوز دخی اریكلنمش اولميه جراحت دیرلر علاجه
ان یوخذ ضمغ البلوط وهلیلج كابلی مسحوق مثل الكحل وقلیل كافور
ویجمع بالعسل الابیض مثل المرهم ویعمل على الموضع فانه یسكن فی
الوقت علاجی بودركه برمقدار بلوط ضمغنك واول قدر هلیلج
كابلی الوب برز كافور قتوب سرمه كبی یومشق دوكلر اندن آق
باللة مرهم كبی ایدوب اسكی بنبوغله اوزرینه قویه لر یا خود جراحت
اوزرینه بال سوره لر اشبو مذكور ادویه اكلر درحال ساكن
اولوب خوش اوله باذن الله تعالى الباب السابع
عشر في وجع الاعضاء قد یعرض من ضربة او سقوط شئ ثقیل

اونبدنجی باب ضربدن وسقطەدن عارض اولان آغریلر
بیاننده در که ضرب یمکدن ودوشمکدن تفرق اتصال اولسه
اما قان آقمق اولمیه کوکدرکم اول یره قوة ویورر و بر کیدر نسنلر
ضماد ایده لر ویا تلردن وطاتلولردن پرهیز اوزره اوله لر
علاجه یوخذ اقاقیا و صبر اسقطری وماش ومغات وطین ارمنی
یدق الجمیع ویبل بماء الآس الرطب ویطلی به الاعضاء بریشة علی ذلك
السقطة او الضربة فانه یسکن فی الوقت علاجی اولدر که اقاقیا
وصبر وماش ومغات وکل ارمنیدن بر مقدار الوب دوکلر و ایلر
یاش مرسین صوییله بربلکی اصلدوب اول ضرب و بره یرلرینه
سوره لر یاخود بر خرقه یا رسیله یاپشدوره لر فی الحال اغرسین
تسکین ایلر ویذهب بالحضرة التی یولد منه ولایمد ذلك الجرح البتة
وضربدن عارض اولان کوکلکی کیدرر غیری ضررلرین دفع ایدر
واگر بر درهم زرا وند مدحرج الوب آسی صوییله اچسلر دوشمکدن
وضرب یمکدن باقی وجع قالسه عجایب نافعدر و اکولر اغرسین
دخی کیدرر الباب الثامن عشر فی خروج

النار

النار قد یعرض منه وجع شدید وکرب عظیم اونسکزنجی باب
اود یاقمقده واسی صو ویاغ یاقمقده درکه اغرسی زیاده اولوب
وچوق طاربلغی اولمقدر علاجه ان یوخذ مرداسنج اصفهانی
ونورة وورد مسحوق وحنا من کل واحد جزء ویدهن الحرق
بدهن الورد الخالص ویذر علیه من الحوایج فانه یسکن لوقته ویکون
تمام فی اقل من ثلثة ایام علاجی بودر که مرداسنج اصفهانی ومغسول
کرج ودوکلمش کل ارمنی وحنا برابر الوب دوکلر و ایلر دخی
کل یاغیله قرحه یی یاغلیه لر و اوزرینه اکلر وجعن ساکن ایلر
اوج کونه دکن ایو اولور بعون الله تعالی الباب التاسع
عشر فی خروج المقعدة اوندقوزنجی باب دبر طشره چقمنك
بیاننده در اگر شیشدن اولورسه ایچرو کیرمك مشکلدر واگر
قبضیدن ومسترخی اولمقدن اولورسه علامتی الینی دکر دکده
تیزجك ینه کره علاجه ان یاخذ ظلف شاة او قرن فیحرق
ویدق وینخل ویخلط منه جفت بلوط وجلنار وشب وعفص
وورد مطحون وقشر الرمان وآس رطب من کل واحد جزء یطبخ

بماء قليل حتى قوته قوته فيه ويقعد الصبى فيه اذا اخرجت
مقعدته ثم يؤده ينبت فى الوقت علاجى بودركه قيون طريقن
يابوب قوزن الالرىقه لراندن يومشق دوكلر واليلروا بونك
مقداری بلوط زاری وجلنار وشب ومازو وكل دوكلمش
اوله وانار قبی ویاش مرسین یپراغین برابر الالر وبر زصو ییله
قینده لرتاکم اوتلروك قوتی صویه چقه واوغلانك مقعدی
چقسه کرو یرینه قویلر وبوصوده اوتورده لرادنوق بنوب
طشره چقمیه بعون الله تعالى الباب العشرون
فى القولنج یکرمنجی باب قولنج بیاننده درکه قولنج امعا مرضلرندندر
معده یه امعا متصلدر زیرا معده دن طعام بغرسقلره ایغر
هضمدن باقی نقصان وارسه بغرسقلر انی تمام ایلر سببی امعانك
طبقاتی ما بیننده حبس اولان یلدر واغرسی بغرسقلری چوالدز
له دلرکبی صنجه وقت وجعدن صاحبی نسنه چقرمقده زحمت
چکر احتباس سببندن وبو امعای غلاظ یعنی یوغن بغرسقلر
اوچ بغرسقدر بری اعوردر ارقه طرفنه مایلدر وایکنجسی

قولون

قولون دیمکله مشهور بغرسقدر اعوره متصل جکره قریب
صاغ طرفندن ار قوری صول طرفه کیدر تا صول اویلوغنه
قریب وارر قولنج قولون دیدکلری بغرسقده اولور اسمی دخی
بوندن مشتقدر اوچنجسنه قولونه متصل بر بیوك بغرسق
اکا امعاء مستقیم دیرلر بغرسقلروك اجریدر وایلاوش
قولنجدن بر نوعدر یونان دلنده یا رب سن اسیرکه دیمك اولور
مشکل مرضدر امعای دقاقده اولور که انجه بغرسقلر
در بو دخی اوچ بغرسقدر برینه اثنا عشر دیرلر معده یه
متصلدر وایکنجسنه صایم دیرلر طعامدن خالیدر احیانا
صفرادن بر حصه کلور واوچنجسنه دقاق دیمکله مشهور
بغرسقدرکه اکر بوکریدر قات قاتدر معده دن این انتقال
دفعة خروج ایمیوب بر زمان طوره تاکم ماساریقایه غذا
اولمغه قابل وثقالدن نسنه باقی قالمیش ایسه انی هضم ایتدکده
جکره ایلده انده اخلاط اربعه حاصل اوله ایلاوش اکثر
دقاقده حادث اولور علاجه ان یوخذ من المعجون الکمیون

وزن مثقالين فانه يسهل في الوقت صنعته كمون كرماني
ينقطع في خل حاذق ويجفف في الظل زنجبيل وفلفل من
كل واحد عشرين درهما سذاب وبورق عشر درهم عسل مقدار
الحاجة علاجي اولدركم معجون كموندن ايكي مثقال استعمال
ايده لر في الحال ليتيله دفع اوله صنعتي بودركم ضرب سركه ده
تربيت اولنمش كمون كرماني وزنجبيل وببرهر برندن يكرمي
سر درهم وصدف وبورق ارمني اون درهم اوج آغري قوامه
كلمش باالله معجون ايدوب استعمال ايده لر اول وقت ساكن
اوله او يؤخذ شحم الحنظل ويدق ويعمل فتيله ويتحمل بها
فانه يحله في الوقت تاخوذ ابوجهل قاربوزينك ايچينكم اتيدر
الوب دوكلر فتيل كبي شاف ايليوب كتوره درحال استغدن يلدري
سورب قولنجي چوزوب كيدره غيرانه تعرض منه كرب عجيبه و
مغص في الجوف وكاه اولور اغري شول قدر زياده اولور كه نبض
ضعيف وقوة ساقطا اولوب اضطراب زياده اوله وكوبك
بورمق سببي غليظ يلدر كه بغرسقلرولا ايچنده حبس اولوب

قالمشدر

قالمشدر آنوك ايچون بغرسقلري كرز علاج ذلك المغص
يؤخذ كف كزبرة وقليل كمون وكرويا وكف صعتر وانجدان
وحب رمان ويطبخ جيدا ويؤخذ من مائة نصف رطل يصب
عليه وقية سكر ويشرب فانه يسكن في الوقت علاجي بودركه
براوج كشنيج وبرز كمون وكفه كمون وبراوج صعتر وانجدان
واناز چكردكين الوب جمله سين ايكي يوز يكرمي بش درهم صو بيله
قينده لرتا يتمش بش درهم قالنجه اندن سوزوب اوزرينه اون
ايكي درهم شكر قوب ايچسه لر بورمسيني درحال ساكن ايده باذن
الله تعالى الباب الحادي والعشرون في دواء
الخلفة يكرمي برنجي باب صفراوي اسهال اولمق بياننده در اسهال
امراض امعادندر اخلاط معديه وبغرسقلرده كلمكدن حادث
اولور علامتي صفرا غالب اولمق وزياده عطش اولمق وحرقة
ايله حرارة والتهاب اولوب اغري آجي اولمق وكلن خلط صفراوي
رنك اولوب مقعدي يقه يقه كلمكدر علاجه ان يضمد البطن
بصندل اوكافور بماء شاهفرم وهو الريحان كرماني ويطلى

حواليه علاجی بودرکه صندل ویا کافوری کرمانی قسلکن صوییله
ازوب کوبک جوزسنه سوره لر دفع اوله وتخمندن بر مثقال
ایوه صوییله ایچسلر اسهال کسه وحرارت ساکن ایده وسقی
اقراص الکندر الذی ذکرنا فی الدستور المنصوری فی باب الخلفة
وکونلک قرص که منصوریده ذکر اولنمشدر بر مثقالن صوییله
ازوب ایچسلر اسهال صفراوی قطع ایده بعون الله تعالی صنعت
قرص کندر صفرادن اولان حمی لره وحرارته وقان کلنه فایده ایدر
کونلک وقرنفل کل اونر درهم کیابه وقاقوله وسك بغدادی
ایکی شر درهم قرنفل بوچق درهم کافور ومسك بر دانك
دوکلر والیکلر اندن صکره کلاب ایله قرصلر ایدوب برر مثقالن
استعمال ایده لر وسك بغدادینک صنعتی بودرکه یوز درهم
یشیل مازی وانار قبوغی الوب دوکلر الیکلر صوییله برابر سرکیله
قینده لر تا خمیر کبی اوله اندن صکره قرصلر یاپوب اجزایه قتلر
اسهاله بودخی نافعدر

الباب الثانی والعشرون فی خلفة الصبیان

یکرمی ایکنجی باب اوغلانجقلر صفراوی

اسهال اولمسنک بیاننده در کم فائده عظیمه اوغلانجقلر
اسهالنه بغایت فائده ایدر علاجه یسقی من انفحة الجدی بلبن
امه فانه یسکن فی الوقت علاجی اولدرکه کچی اوغلانی مایه
سندن برچکردک الوب برمقدار اناسی سودینن قارشدوروب
ایچوره لر در حال خوش اولوب اسهال ساکن اوله باذن الله تعالی

الباب الثالث والعشرون فی زخیرة الصبیان

یکرمی اوچنجی باب اوغلانجقلر زوراولمسنک بیاننده در
زخیر اولدرکه امعاء مستقیم دیرلر معده یه متصل بغرسقدر
حرکته کلوب مرض قالقر اختیار ایله ترك ایتمکه قادر اولماز
اکثر نسنه چقماز الا از سورمکه بکزر رطوبت اوزره کلور
کاهی قانله مخلوط زیاده اکلنمکله وکرلمکله کلور قرق
کونلک معصومدن بیله فرق اولنور کوزن قایسوب بوکلوب
کرنمکله سببی اسی شیشدن ویا تیز صفرادن یا برلك
ویاش صوق نسنه اوزرینه اوتورمقدن اولور بوکه زخیره
حق دیرلر وبرینه زخیره باطل دیرلر قروثقلدن اولورکه

بغرسقلري شيشر و فضلاتك اخراجني كوجله ايدر و آز اولوركه
بغرسغي صيرور اگلنمك دن يلمستك رطوبت گلور و گاه نسنه
گلور صانور اما گلمز بعضيلر اني اسهال صانورلر قابض نسنلر
و يرمكه مشغول اولورلر مرض دخي زياده اولور هله كه مودي
اولور و زحير باطلة غيري جنس زحيرك فرقنده بودركه باطلده
قرنده ثقلت وارقده الم و گوبك برو سي دائم واشتها قليل و اخراج
اولان ثقل يابس نخود قدر ايرجه اولور و اخراج اولدقده
بو عارضه لر زائل اولمزلر اولذه و آخرنده ثقله يبوست ويرن
غذالر استعمال اولنمشدر اگر كچي بوينوزي جكرد كيندن برقاج
دانه يوده لر وقت حاجتده جقرسه معلوم اولوركه يولده
متحجر اولمش ثقل يوقدر زيرا زحيرة حقده سد اولماز اگر جقمدي
ايسه قبض وارمش زحيرة باطلدر خطمي كوكي قاين صو بيله
قيندوب صوين الوب آيوه جكردكي لعابيله اوچ فنجان اچه لر
يا خود آيوه جكردكي لعابيله اون درهم بنفشه شرابن قيندوب
ايچلر و معصوملر ايچون انالري ايچلر تا اول متحجر زائل اولنجه

اندن ا

20

اندن صكره علاجه يوخذ حب الرشاد مثقال ويطرح عليه
ثلث مثقال كمون كرماني ويدق وينخل ويعجن بسمن البقر
عتيق ويسقى بلبن امه فانه يسكن في الوقت علاجي بودركه
بر مثقال تره تخمي اله و بوجق درهم كمون كرماني الوب
دوگلر و الكلر اندن اسكي اينك ياغيله قرشدروب نخود
مقدارين اناسي سوديله ازوب ايچوره لر و مكلف كمسنه لر ايچون
بر مثقال استعمال ايده لر همان بساعت ساكن اوله بعون الله
تعالى

الباب الرابع والعشرون في عرق النساء

هذه علة عظيمة كثيرة الخطر سلف فيه الخلق لقلة معرفتهم بها
ويكون ذلك في الجانب الوحشي من طرف العصعص الى القدم
وكان الاجود ان نقول فيه قولا بليغا غير ان لا يتجاوز غرض
كتابنا فقلنا فيه بالايجاز يكرمي دردنجي باب يان اغرسنك
بياننده دركه بو دخي بيوك زحمتلو و خطرلودر خلقوك جوغي
بلمزلكلرندن اول زحمته اوغررلر عرق نسول اغريدركم
نسا ديدكلري طمرده اولور اغرسي ابتدا اليرياندن باشندن

صفره نك مفصللرندن اویلغك طاشی یوزندن یورر گاه اولورکم
دیزلره دکلور اینر گاه اولورکم طوپوقلره اینر و برمقلر مفصلنه
داخی اینر هر بار که زمان چوق اولوب و ماده دخی زیاده اولسه
یورمسی و نزولی دخی تدریجله زیاده اولور کاهی زمان اله اولیقلره
هزال اوزره اولور انجلور گاه مفصل یرندن چقر عروج حادث
اولور یعنی اقسق اولور ایقلر ضعیف اولوب حرکتدن عاجز
اولمق زیرا جمیع اوجاع مفاصل و غیری زائل اولدقدن صکره
ینه تیز عودت ایلمز الا عرق النسا ینه تیز عودت ایلر و وجع
ورك اولسه یان یاستنده ثابت اولور عرق النسا کبی انتقال
ایلمز و وجعنه سبب فتق یرده چوق زمان اوتورمقدن
اولور اما نقرس عرق النسانوك عکسیدر زیرا اسافلدن
اعالیه صعود ایلر اول برمقلرندن ابتدا ایلر خصوصا که
ایاغك باش برمقلرندن و اوکجه‌دن یاخود ایاق التندن یا بر
طرفندن ابتدا ایلر دخی عام اولور و الیوقلره چقر و مفاصل
محیط اولور لان اجسامده متمکن اولور نقرسك حدوثی اکثر

امثلده اوزرینه چوق جماع ایلمکدن عارض اولور و بو کلماتی
نقل ایلمکدن مقصود عرق النسا و وجع نقرس و وجع ورك
فرق اولنمقدر و تحقیق بز قول بلیغ اوزره دیرزکم بو کتابمزده
ذکر اولنان نسنه‌لردن زیاده اهمیه و بو علاجه بزم ایجازیمز
اولنمشدر هرکم ایدرسه بعون الله تعالی اول مرضدن بری
اوله غیره محتاج اولمز وعلاجه ان یؤخذ وزن درهم صبر
اسقطری واهلیلج اصفر وسورنجان ابیض یدق وینخل ویجعل
حبا فانه یسهل خمسة الی ستة مجالس ویبرأ فی الوقت
علاجی بودرکه صبر اسقطری و صارو هلیله و اق سورنجان
هر بریندن بر درهم الوب دوکلر الیلر بر قدر حبلر ایدوب
ایچلر جمله‌سی بر شربتدر بش التی کره عمل ایدر مجربدر کرا ایله
استعمال کرکدر که درحال خوش اوله باذن الله تعالی
ولقد عالجت شیخا بهذا الدواء قد اتی له فی العلة سنة
لم یمکنه النهوض فیه ولا التقلب من جانب الی جانب فبرأ
فی الوقت وخرج محمد بن زکریا حکایت ایدر اشبو دوا ایله

بر بیر کیشیه علاج ایتدوم خوش اولدی سکسن یاشنده ایدی
بو رنجدن شویله اولمشدی که بر یانندن بر یانینه دونه مزدی
اول آنده صحت بولدی دیر رحمة الله علیه الباب الخامس
والعشرون فی الاعیاء والتعب قد یکون الرجل یمشی فراسخ
ویعرض علیه من ذلک تعب وجمود فی المفاصل ولا یمکنه
النهوض یکرمی بشنجی باب بیان یوروبوب تعب و زحمت
چکنلر بیاننده درکه برقچ کونلک یول یوروبوب قلسه شیلکه
ایاغی اوزرینه دوره مز اولسه و یاین یورینک بودلری
سورشمکدن زحمت ایتسه و مفاصلنده اغری حاصل اولوب
اعضاسی ایندن قلسه و یا خود ایقلری آلتنده وجع عارض
اولوب یره بصمغه قادر اولمازسه سببی قتی طاشلی یرلرده
چوق یورمکدن نازل اولور اما بارد و غلیظ خلط نازل
اولماز زیرا طمرلر اول موضعده اینجه در و محکم صیق
موضعدر علاجه ان یؤخذ دهن بابونج و یدهن اظفار رجلیه
بای دهن کان فانه یسکن فی الوقت و یمکنه المشی فی مثلها

باذن

باذن الله تعالی علاجی بودرکه الینوک و ایاغینوک درن
نقلرینه یا بادیه یاغن سوورمک ایله یاخود قنفی یاغ اولورسه
اول حال اوزره خوش اولوب و یورغنلغن کیدروب
کیرو اول قدر یول یورومکه قادر اوله باذن الله تعالی
و ینفع فیه ایضا ان یوقع الرجل فی الماء البارد ان کان صیفا
او شتاء فبالماء الحارة و یدلک الی رکبته و لا یصب علی بدنه
فانه الاعیاء فی الوقت کیرو آنجلین که اکر قیشین واقع اولورسه
دزینه دکن ایسی صویه کیره شویله که صوغیری یرینه دکمیه
واکر یازین واقع اولسه کیرو دیزینه دک صووق صو ایچنه
کیره اما صوبی آیروق یرینه دکمیه در حال یورغنلغن
کیده روب یورمکه قادر اوله بعون الله تعالی الباب
السادس والعشرون فی الحکة اذا عرض للاطراف حکة
فی الشتاء اغتسل بدنه بالماء البارده یکرمی آلتنجی باب کیجیک
بیاننده در اکر قیشین صووق صو ایله یونمقدن بدنینده
قوروجیک ظهور ایدرسه کم محترق صفرایه فان قوشدوغندن

اولور اگر قلیل المقدار اولورسه تیز گچوب زائل اولور اگر
غلیظ اولوب کثیر المقدار اولورسه گج گیدر و بعضیسی قانه
طوزلی بلغم فرسنده و غنددن اولور و اگر قوجه لرده حکه حادث
اولور جلدلری ضعیف اولدوغیچون بلغم مالح چوق متولد
اولوب و قوه دافعه و طبیعت ضعیف و جلد کثیف بخارات
تحلیل اولمق امر عسردر خلاص دخی مشکلدر همان اکا چاره
اصلاح غدادر و دائم حمامه گیروب گل و بنفشه یاغیله
یغلنمقدر و جرب دخی حکه گبیدر اما حکه ده دانه لر اولماز
و بو ایکیسنک سببی سود و بوغرت و اسکی پینیر و طوزلو
بالق و قوز و تیز طوزلو و طتلو نسنه لر یمکدن حادث اولور
علاجه ان یأخذ ماء شدید الحرارة فیطرح فیه کفا من الملح
و یضع فیه اطرافه ساعة فانه یسکن فی الوقت باذن
الله تعالی و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم علاجی بودر که
اسی قینر صویه بر آوج طوز براغه و دخی اول ساعت
قندده بجیک وارسه سوره لر درحال ساکن اوله و دخی

عراقی

عراقی صابونی الوب بر اول قدر طوز قتوب حمامده کیسه
سوردکدنکدن صکره اول طوزیله صابونی محکم سوره لر
متفرح جرب و حکه یی گیدرر مجربدر و نفتی طوز و گل
یاغیله ازوب جربه و بثوره که رطب اوله طلی ایده لر افنا
ایلیه گیدره عجایبدر باذن الله تعالی و بو کتابی ترجمه
ایدوب بیانه کتوردک بو کتابیله منتفع اولوب بو حقیری
خیر دعا ایله یاد ایده لر

بیت

مرضلر ایچون اولن جمله اجزا　　شفا ایچون بریسی لازم اولا
که اول اجزادلر حقدن اجازت　　ویره خاصیتندن نفع و صحت
اگر اجزایه حق ویره اجازت　　ویره اجزا خدا اذنیله صحت
اگر اجزایه اذن اولمیه حقدن　　شفا بولمز نه ایتسه طالب اولن
سبب اجزادر اننک صاحبی حق　　قمو اجزا اننک امرنده مطلق
دیدم الحمد لله ذو الجلاله　　که ایرشدردی بو کتابی کماله
امیدم اولدر اصحاب نظردن　　اولا ان کتابمده عیب هنردن
هنر اولا انی مقبول طوته　　کرامت دلیله عیبنی اورته

اکر کامل اکر ناقص اکر خور شکسته بسته اوش العذر معذور
وحسبنا الله تعالی ونعم الوکیل نعم المولی
ونعم النصیر غفرانك ربنا و
الیك المصیر وصلی
الله علی سیدنا
محمد وآله
وصحبه
اجمعین
وسلم تسلیما کثیرا دائما الی یوم القیام

معجون لطیف خفقانه وضیق النفسه نافعدر اخشام وصباح
برهندستان جوزی مقداری یه تجربه بو معجونك ترکیبیدر قالودالح
یاد اولان جانم خواجه عمر پاشانك حکیم باشیسی سندن منقولدر و تجربه
اولنمشدر ساده طوبلاق دازیانه تخمی صاری کولی قوزوسی
مصطکی صاقز چوکر اوتی انیسون کمون بوجاقی برابر اوله
واوچ ادویه مقداری کمی النمش بالبله معجون ایده لر

بر درلو خفقان الکولح
غایت تجربه ایدلدی بوفقیر
تجربه ایلدم صندل
قوزوسی ایله صندوکوس
دکلوب ضعیف ایدوب
اخشام یاتدغی وقت
ایکی جیکرلك مقداری استعمال ایده لر

الکی ... شکر ایله ضعیف ... سائحه ... و

قرنفل درهم ۵	دورونبا درهم ۵	آزاق اکری درهم ۵	
بنفشه قوزوسی درهم ۱۰	کشنیز درهم ۱۰	افتیموف درهم ۵	آقورتانه ۴

سودا معجون مجربدر

۲۵

قال القاضي ... في تفسير

[illegible]